

ΕΤΟΣ 16ο
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 152

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΑΕΡΓΙΤΕΣ - ΧΡΙΣΤΙΑΝΑΡΤΣ
(ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ)

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Μία παράσταση που πρόσφερε απλόχερα το πολύτιμο γέλιο

Αν, όπως λένε, το γέλιο είναι υγεία, τότε ο θίασος του γνωστού μας ηθοποιού Τάκη Βαμβακίδη έχει λόγο ύπαρξης.

Η παράσταση Καραγκιόζη που παρουσίασε την Κυριακή 5-12-2004 με το έργο "Ε... ρε γλένια" του Ευγένιου Σπαθάρη, όντως ψυχαγωγική για τα παιδιά και αγχολυτική για τις μεγαλύτερες ηλικίες τιμήθηκε δεόντως.

Κατάμεστη η τεράστια αίθουσα θεάτρου του Χώρου Τεχνών, με πάρα πολλούς όρθιους και παρατεταμένα τα χειροκροτήματα επιδοκίμασας.

Πράγματι, κατά κοινή ομολογία, το έργο δικαίωσε τη διαχρονικότητα του Καραγκιόζη που σήμερα τον χρειαζόμαστε όσο ποτέ άλλοτε, όπως τόνισε ο Πρόεδρος της Λέσχης.

Την παράσταση έκλεισε, ύστερα από επιθυμία του θιασάρχη, το χορευτικό συγκρότημα της Λέσχης, η παρουσία του οποίου παντρεύτηκε αριστοτεχνικά και αποτέλεσε συνέχεια στη φυσική ροή του έργου.

Θερμά συγχαρητήρια στα πρόσωπα του θιάσου και ιδιαίτερα στον Τάκη Βαμβακίδη. Ευχόμαστε κάθε επιθυμία στο δύσκολο αλλά τόσο σημαντικό για την εποχή μας έργο τους.

Η Εύξεινος Λέσχη Βέροιας, με την πρωτοβουλία της οποίας πραγματοποιήθηκε η εκδήλωση αισθάνεται την ηθική υποχρέωση να ευχαριστήσει θερμά, πριν απ' όλα, το κοινό για την μαζική συμμετοχή και την πολιτισμένη συμπεριφορά του. Εύχεται, ωστόσο, με το ίδιο ζωηρό ενδιαφέρον ν' αγκαλιάσει όλες τις εκδηλώσεις που έχουν θέματα μείζονος

σημασίας για την πορεία της χώρας. Ευχαριστεί ακόμα όσους με τον τρόπο τους βοήθησαν την πρωτοβουλία αυτή της Λέσχης, μεταξύ των οποίων είναι:

Ο Πρόεδρος του Ενιαίου Φορέα Πολιτισμού του Δήμου κ. Γεώργιος Τροχόπουλος, για την δωρεάν παραχώρηση του Χώρου Τεχνών, ο τακτικός αιμοδότης της Λέσχης που προτιμά την ανωνυμία του, η Ελένη Καραπαναγιωτίδου και η Καίτη Ποταμοπούλου για την φιλοξενία "τιμής ένκεν" του θιάσου στο ιδιόκτητο κέντρο διασκέδασης "Σείριος".

Και τέλος συγχαίρει και ευχαριστεί τον ακούραστο χοροδιδάσκαλό της Βασιλή Ασβεστά, τους καλλιτέχνες που πήραν μέρος καθώς επίσης και τα φτεροπόδαρα παιδιά των χορευτικών συγκροτημάτων.

Το Δ.Σ.

Ένα ασυνήθιστο σεμινάριο

Πρόσφατα πραγματοποιήθηκε στην Ιερά Μονή "Παναγία Σουμελά" σεμινάριο με θέμα: "Διαθρησκευτικός - διαπολιτισμικός διάλογος - αποφυγή συγκρούσεων".

Διοργανώθηκε από τον Παγκόσμιο Σύνδεσμο Ορθόδοξης Νεολαίας. Σαν συνοδοί του χορευτικού συγκροτήματος της Λέσχης που κλήθηκε να παρουσιάσει ποντιακούς χορούς, ζήσαμε έντονα τις ανησυχίες και χειροκροτήσαμε τα οράματα των συνέδρων. Δεν μπορεί και δεν πρέπει να μείνει κανείς αδιάφορος μπροστά σε μια τόσο δύσκολη αλλά εξαιρετικά σημαντική προσπάθεια.

Γιατί, πέρα από τις κατάπτυστες πολεμικές ενέργειες κάποιων δυνατών, η επικίνδυνη ένταση, που επικρατεί σήμερα μεταξύ των λαών της γης, οφείλεται και στον θρησκευτικό φανατισμό αλλά και στις λογής λογής διαφορές των

πολιτισμών. Ευχηθήκαμε ολόψυχα κάθε επιτυχία στα μέλη της Ορθόδοξης Νεολαίας που ήρθαν από διάφορα κράτη θέλοντας να βάλουν ένα μικρό λιθαράκι για την αδελφοποίηση των λαών της γης.

Τα φτεροπόδαρα παιδιά του χορευτικού μας συγκροτήματος εντυπωσιάσαν και ο χορός γενικεύτηκε με τη συμμετοχή όλων των παρισταμένων.

Ο ηγούμενος της Μονής, ο γνωστός μας παπα Παύλος, τόνισε το βαθύτερο νόημα των ποντιακών χορών με θαυμαστή επιτυχία και του αξίζουν πολλά συγχαρητήρια.

Οφείλουμε επίσης να υπογραμμίσουμε την ζεστή υποδοχή και την πηγαία, την ανεπιτήδευτη ποντιακή φιλοξενία που βίωσαν οι σύνεδροι στο πρόσωπο του ίδιου, του Δ/ντή της Μονής Βασιλή Φωτιάδη αλλά και του λοιπού προσωπικού της Μονής.

Ευχές του "Αργοναύτη"

Ο "Αργοναύτης" εύχεται στους πολύτιμους συνεργάτες του και στους αγαπητούς αναγνώστες του έτη πολλά και ευλογημένο το νέο έτος 2005.

Η ΕΠΙΦΥΛΜΙΔΑ ΤΟΥ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

Του Γιάννη Μελετιδή

Ο "Αργοναύτης"

Με το παρόν φύλλο συμπληρώνονται δέκα έξι χρόνια από τότε που άρχισε την πλεύση του ο "Αργοναύτης". Είναι μια σημαντική χρονική περίοδος, απ' όπου μπορεί να γίνει μια επισκόπηση κι ένας απολογισμός της ως τώρα πλεύσης του.

Στα χρόνια αυτά ο "Αργοναύτης" προσπάθησε, με αγάπη, να περισυλλέξει και να φέρει στο φως της δημοσιότητας ό,τι ο ξεριζωμός άφησε πίσω του σε χαλάσματα και ερείπια: ιστορία, λαογραφία και γλωσσολογία. Στις σελίδες του καθρεφτίστηκαν οι χαρές και ο πόνος, αντήχησαν η λύρα και το μοιρολόγι, αναζητήθηκαν τα ήθη και έθιμα, ξαναζωντάνεψαν αναμνήσεις και ντοσταλγίες. Πρόσφερε μια ευλαβική ανατένιση προς τα πάτρια και τα ιερά και ένα αναβάψιμα στις αστεριευτές πηγές της τόσο πλούσιας σε συναισθηματικότητα ποντιακής φυλής.

Πέρασαν 16 χρόνια από τότε που η Εύξεινος Λέσχη Βέροιας ανέλαβε το βαρύ εγχείρημα της μετουσίωσης σε

πραγματικότητα της ωραίας ιδέας για την έκδοση του "Αργοναύτη". Δεν μπορεί κανείς, παρά να σταθεί με αγάπη και επείκεια μπροστά σ' αυτήν την προσπάθεια, που έρχεται να υπηρετήσει την ιστορία και τη λαογραφία του Ποντιακού Ελληνισμού, που ο αγώνας του ήταν μια προσφορά την όλη υπόθεση της ελευθερίας, της πίστης, της πατρίδας και του πολιτισμού.

Με αυτά δεν θέλουμε να πούμε ότι ο "Αργοναύτης" στάθηκε ένα τέλειο δημιούργημα στο είδος του ή ήταν απαλλαγμένος από ατέλειες. Κανένας δεν είναι αλάνθαστος και τίποτε στον κόσμο δεν υπάρχει το "απολύτως τέλειον".

Το όποιο αποτέλεσμα του "Αργοναύτη" δεν ήρθε έτσι μόνο του. Αντιμετωπίστηκαν κάθε είδους δυσκολίες, για να καταξιώθει ως ένα καλό ποντιακό έντυπο. Ανεπιφύλακτα, το καλό όνομά του, οφείλεται στους

αγαπητούς συνεργάτες και αναγνώστες του. Όλα αυτά τα χρόνια στήριξαν τον "Αργοναύτη" με αγάπη.

Το έργο του "Αργοναύτη" τίμησε αληθινά το ποντιακό όνομα, τις ποντιακές παραδόσεις, την ποντιακή ιστορία και την Εύξεινο Λέσχη Βέροιας. Τη δύναμή του ο "Αργοναύτης" την άντλησε από τις αναμνήσεις του παρελθόντος και από το ελπιδοφόρο μήνυμα "Η Ρωμανία κι αν πέρασε ανθεί και φέρει κι άλλο".

Ο "Αργοναύτης" με την ευκαιρία της δεκαεξάχρονης αυτής πλεύσης του εκφράζει τις θερμές ευχαριστίες στους πολύτιμους συνεργάτες του και τους αγαπητούς αναγνώστες του. Κι εμείς με τη σειρά μας εκφράζουμε στον "Αργοναύτη" από καρδιάς:

"Αύρα το σκάφος του ουρία πάντοτε ευχάριστα να ωθεί, και πάντοτε η επιτυχία την πλεύση του ν' ακολουθεί".

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

1. Ο Χάμπον επήεν χορτασμένος

Επέρασαν πολλά χρόνια από τότε (1948). Ο Χάμπον τη Πιλάβας, ας Αλεποχώρ', όσα επένεν σα Καιλάρια (Πτολεμαΐδα) σο παζάρ', επέραζεν κι ας εμέτερον το χωρίον, το Μσαφιροχώρ' και με τη μαχανάν έρχουτον σ' οσπίτ'ν εμου.

- Ας πάω κρούγω, έλεεν, έναν κιφάλ' ση θείας ιμ τη Κάλης, να τερώντο ευτάν' κ' εκείν'.

Έδενεν το γαιδίρ'ν ατ' σ' έναν δέντρον κ' επεκεί έμπαινε σ' οσπίτ' κ' επένεν εκάθουτον σ' έναν κισάν κ' ενεμείνεν πότε θα στρών' η μάνα μ' το τραπέζ'. Πάντα πα, ο ευλοημένον, έρχουτον την ώραν ντο θα έτρωγαμ'.

- Πώς έν' η μάνα σ', άλλο αδακέσ' κ' εφάνθεν; Ερώτανεν ατον η Κάλη.

- Τιπ' καλά έν', έλεεν ο Χάμπον. Τρώει και κι φουρκίζεται.

- Αρ' έλα κάθκα σο τραπέζ'. Εξέρω, ας το πρωί κιαν' δεν κ' εσέγκες στο στόμα σ'.

Ο Χάμπον εποίεν την ευχήν ατ' κ' επεκεί έλεεν, "το χατίρι σ' κι θα χαλάνω".

Έτρωνε τέσσερα πέντε σαγάνια και ξαν πεινασμένος εσκούτον. Έλεεν, "εσεις ντ' ολίγον τρώτε. Εμείς με τη μάνα μ' εφτά οχτώ σαγάνια κρούγουμ' ατα απέσ' εμου.

- Εσεις, φαίνεται, έλεεν η μάνα μ', σκωκία έχετε απέσ' εσου.

Επέρασεν πολλά καιρός κι ο Χάμπον άλλο κ' εφάνθεν. Η μάνα μ' (Κάλη) εστεναχωρεύτεν. Γιαμ' εχολάστεν; Εγώ κ' εξέρω να εποίκα 'τον τιδέν.

Έναν ημέραν, η καλομάνα μ' είδεν έναν χωρέτεν τη Χάμπονος κ' ερώτεσεν ατον, ντο ευτάει ο Χάμπον. Γιατί κ' εφάνθεν άλλο αδακέσ'; Γιαμ' ερώτεσεν;

Η ΜΑΤΣΟΥΚΑΤΣΑ 'Σ Ο ΚΡΕΝΙΝ

- Ε, θεία, είπεν ο παιδάς, ο Χάμπον εγουρζουλάεν. Έφαεν έναν ημέραν δέκα σαγάνια φασούλια κ' έσκασεν.

- Κρίμαν, κρίμαν σο παλληκάρ', είπεν η μάνα μ', ο Θεόν να σ'χωρά 'τον. Καλόν παιδί έντον.

Βασίλειος Ραφαηλίδης
Συνταξιούχος Καθηγητής

2. Ντ' εποίνες και παζάρια

Ο Χαρίκον τη Φουχναρίας έτον πολλά παταχτής. Έναν ημέραν εσέβεν 'ς σο μαγαζίν τη Αριστοφάν' ν' αγοράζ' έναν καστόμ'. Με τ' εκείνον έτον και ο Γοργόρτς τη Ζαρναήλ. Αφού εχώρτσεν το καστόμ' ντ' ερέχτεν ερώτεσεν τον Αριστοφάν' πόσον ευτάει. "Δεκαέξ χιλιάδες", είπεν ατον ο Αριστοφάντς. "Πολλά ακριβά λες ατο, κατήβα ολίγον", είπεν ο Χαρίκον. Αφού εσυμφώνεσαν 'ς σα δεκατρία χιλιάδες, "γράψον ατα", είπεν ο Χαρίκον "και 'ς σ' αλώνια απάν' θα φέρω σε το χρέος ιμ". Ντο να εποίεν ο Αριστοφάντς, έγραψεν το χρέος τη Χαρίκονος 'ς σο ταφτάρ'ν ατ', άμα άλλο ύπνος κ' επίανεν ατον. Ασό εζεβαν ας σο μαγαζίν, λέει ατον ο Γοργόρτς, "νέπαι αφορισμένε, αφού κι θα δις το χρέος ισ' άλλο ντ' εποίνες και τα παζάρια;". "Τα παζάρια εποίκα 'τα, είπεν ο Χαρίκον, "για να φαίνεται το φεσ' ντ' εσέγκα 'τον κι άλλο μικρόν".

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. αβαράσα = άνεργη
2. άβαφτος = άβαφος
3. αβόσκετος = αβόσκητος
4. άβουλα = απερίσκεφτα
5. αβούτον = αυτόν
6. αγαθέσα = αγαθή
7. αγανακτέας = αγανακτισμένος
8. αγγέλ = άγγελος
9. αγέλιν = αγέλη
10. αγίκος = τέτοιος

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ - ΓΝΩΜΙΚΑ

Ο σκύλον π' υλάζ 'κι δάκ.
(Ο σκύλος που φωνάζει δε δαγκώνει).
Με το σερ εδέκα και με το ποδάρ επήρα.
(Με το χέρι έδωσα και με το πόδι πήρα).
Το νερόν ασό κιφάλ κόφτην ατο.
(Το νερό από την πηγή το κόβουν).
Παντρέψου τον γιο όντας θέλτς και την κόρτς όνταν ευρίκς
(Πάντρεψε το γιό σου όταν θέλεις και την κόρη σου όταν βρεις).
Ντο λέγω σε ποίσον και ντ' εφτάγω μ' εφτάς.
(Ότι σε λέω κάνε και ότι κάνω μη κάνεις).
Τρανόν βούκαν φα τρανόν λόγον μη λες.
(Μεγάλη μπουκιά φάε, μεγάλο λόγο μη λες).

ΤΗ ΑΙΣΩΠΟΝΟΣ ΤΑ ΜΕΣΕΛΙΑ

Γράφει η εκπαιδευτικός Ελένη Πιπερίδου - Λαφαζάνη

Το καμέλ πρωτοφανερωμένον

Όντες επρωτοφάνθεν ο καμέλ σον κόσμον, ανθρῶπ' ατόσον και πολλά εχπαράγαν ας σο μακρύν το ποιν άθε, που έτρεξαν άλλ' αδά και άλλ' ακεί.

Με τον καιρόν όντες εγνώρτσαν ατο καλά και είδαν πως έν' έναν ήσυχον και άβλαβον ζον, επέραν τον αποθαρρόν ατου και εσούμωσαν ατο.

Κι ύστερα όντες εγροίκσαν πως έχ τρανόν υπομονήν και κολάια 'κι χολιάσκειται, ατόσον πολλά 'κ' ελογαρίασαν ατο, που εσέγκαν ατο δουκάλ' κ' εφέκαν και σα μωρά τα παιδία να τσιορκανίζ'ν ατο...

Ο λύκον και η παραμιάν

Κάποτε ένας λύκος εδεβαίνεν απ' έξ' μερέαν ας σ' έναν γεωργικόν οσπίτ'. Αποπέσ' ένας μάνα επολέμενεν και κοιμίζ' το μωρόν ατ'ς, κι επειδή εκείνο όλον έκλαιεν και κ' ησύχαζεν, εφοβέριζεν, ατο με το λύκον: μη κλαις, γιατί αν κι σταματάς θα δίγω σε τον λύκον και τρώει σε...

Κι ο λύκον που έστεκεν απ' έξ' μερέαν έκ'σεν τα λόγια τη μάνας, εσύρθεν σ' έναν άκριαν και ενεμείνεν πότε θα βραδύν' για να σύρ'ν ατον το παιδίν και τρώει α'.

Όντες ερχίνεσεν να νυχτών' και το παιδίν ετούλωσεν ας σο πολλά το ζώρ' έκ'σεν ο λύκον τη μάναν να λείι γλυκία γλυκία:

"Κοιμέθ' αστρόπον τη αυγής, τη νυχτός φεγγαρόπον.

Μακάρ' να ζω κ' ελέπω σε τρανόν παλικαρόπον.

Όντες αγνεφίεις πουλόπο μου τρία κάστρα θα χτιζω.

Κι ο λύκον αν διαβαίν' απαδακέσ', το κιφάλ'ν ατ' θα σκίζω.

Κι άχαρον ο λύκον που επέμ'νεν ους τη βραδήν θεονήστικος, εσέγκεν κά το κιφάλ' κ' επέρεν τη στράταν σο χέρ'. Και πικραμένος μουρμουρίζ' και πάει: Μετ' αουτουνούς τ' ανθρῶπ'ς έν' ναχάν'τς τ' αχούλι σ'! Άλλα λέγν'νε και άλλα εφτάγγε!..

ΣΗΜ. "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ": Εντυπωσιακή η απόδοση στην ποντιακή των δύο αυτών μύθων του Αισώπου από την συνεργατίδα μας κ. Ελένη Πιπερίδου - Λαφαζάνη. Τα συγχαρητήριά μας.

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΚΩΔΙΚΟΣ 4447/ΓΕΝ. ΓΡΑΜ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Λάμπρου Πορφύρα 1 - Πανόραμα Βέροιας

Τηλ. (23310) 28.356 - Βέροια - ΤΚ 59100

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ

Οικονομολόγος - Συγγραφέας

Θουκυδίδη 2 - Τηλ. (23310) 25.282

Βέροια (ΤΚ 59100)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

6 ευρώ

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΑΦΟΙ ΠΑΤΣΙΚΑ Ε.Ε.

ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 10 -

ΤΗΛ. (23310) 66.913 - 61.160

FAX (23310) 66.979

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

Λ. Πορφύρα 1

59100

ΒΕΡΟΙΑ

ΗΜΑΘΙΑΣ

Κωδικός 4447

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕ ΤΟΝ

"ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

- Οι στήλες του "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

είναι στη διάθεση

όλων των αναγνωστών του.

- Οι εργασίες πρέπει να στέλνονται

αν είναι δυνατόν

δακτυλογραφημένες.

Χειρόγραφα

δημοσιευμένα ή όχι

δεν επιστρέφονται.

"Ταξίδι" στον χώρο της γεύσης...

Του κ. Ανδρέα Ελ. Ταταριδής

Προ εβδομάδος, είχα πάει, ως συνήθως, στον μανάβη της γειτονιάς μου για να ψωνίσω κάτι για το φαγητό μας. Εκείνη τη στιγμή μέσα στο μανάβικο ήταν δύο νεαροί Ζακυνθιοί (που τους γνώριζα βεβαίως) και συζητούσαν κάπως ζωηρά. Σαν να διαπληκτιζόντουσαν! Άθελά μου άκουσα τι έλεγαν. Έλεγε, λοιπόν, ο ένας: "Κουζίνα είναι μόνο η δική μας"! Αντέλεγε ο άλλος: "Τι μου λες! Τί της βρίσκεις; Μόνο ραγού (=μακαρόνια με κρέας), αγκινάρες γεμιστές, βραστό (κρέας), μπουργέτο και κανά δύο άλλα. Αν θέλεις να ξέρεις η πιο πλούσια κουζίνα είναι αυτή που έχουν οι πρόσφυγες!". Και αποτεινόμενος σε μένα: "Τί λές εσύ κ. Ταταριδής που είσαι από εκείνα τα μέρη!".

Βρέθηκα σε δύσκολη θέση! Δεν ήθελα να δυσανεστήσω κανέναν, αφού και οι δύο ήταν γνωστοί μου. Ωστόσο, αφού κλήθηκα να πω τη γνώμη μου, έπρεπε κάτι να πω! Και είπα:

-Ακούτε! Κατ' αρχήν, γεννήθηκα και μεγάλωσα στην Αθήνα. Επειδή όμως οι γονείς μου ήταν Πόντιοι, επόμενο ήταν να μαγειρεύει η μητέρα μου και ποντιακά φαγητά, διότι, πράγματι, τα ποντιακά φαγητά (και τα γλυκίσματα) έχουν μια εκτεταμένη ποικιλία! Πάντως, είναι γεγονός ότι η ανατολίτικη κουζίνα έχει νοστιμιές που δεν τις βρίσκεις σε άλλη κουζίνα και μάλιστα στην ευρωπαϊκή!

Έτσι, τα πνεύματα... ηρέμησαν και οι νεαροί συνέχισαν με άλλα θέματα της επικαιρότητας.

Επιστρέφοντας σπίτι μου θυμήθηκα ότι προ 2-3 ημερών επηρεασμένος από σχετική διαφήμιση στον Τύπο αγόρασα ένα βιβλίο σχετικό με το θέμα των νεαρών, το

βιβλίο "ΕΔΕΣΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ" της (παντελής άγνωστής μου) Έφης Γρηγοριάδου, που ήδη είχα αρχίσει να το διαβάζω. Το πήρα ξανά στα χέρια μου και μονολόγησα: "Αχ, αλησμόνητε Πόντε, τι θησαυρούς ακόμη και γαστρονομικούς μας χάρισες;" και... ρίχτηκα και πάλι στο διάβασμα, του πράγματι, αξιόλογου αυτού βιβλίου!

Υπ' όψιν ότι επειδή είμαι λάτρης του ποντιακού βιβλίου, έχω στην κατοχή μου και δύο άλλα σχετικά με την ποντιακή κουζίνα βιβλία, τα εξής:

A) "Μαγειρική και Ζαχαροπλαστική του Πόντου" της κ. Τασούλας Καμπουριδίου, Καβάλα 1985 και

B) "Παραδοσιακή και Σύγχρονη Ποντιακή Κουζίνα" της κ. Ευφροσύνης Γρηγοριάδου - Βακιρτζόγλου, Θεσσαλονίκη 1990.

Αλλ' αυτό, το σημερινό βιβλίο, το "ΕΔΕΣΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ ΠΟΝΤΟΥ" είναι όντως το κάτι άλλο: ξεχωρίζει! Και ξεχωρίζει διότι περιέχει χίλια δύο θέματα: ιστορικά (σημ. εδώ σημειώνεται η συμβολή του γνωστού Πόντιου Ιστορικού του κ. Κώστα Φωτιάδη, του Πανεπιστημιακού και συγγραφέα, λαογραφικά (χοροί, δοξασίες, παραμύθια, παιχνίδια, βότανα - γιατροσόφια κ.α.) και βεβαίως φαγητά και γλυκίσματα. Εκείνο δε που εντυπωσιάζει τον αναγνώστη είναι η καλλιτεχνική διακόσμηση του βιβλίου (φωτογραφίες, ζωγραφιές) και η έξοχη εκτύπωσή του. Εδώ "μιλάει" πλέον η εξελιγμένη τυπογραφεία!

Μ' άλλα λόγια, πρόκειται για ένα λίαν αξιόλογο βιβλίο που δίκαια θα είναι υπερήφανος όποιος το αποκτήσει! Το "ΕΔΕΣΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ ΠΟΝΤΟΥ" διαφημίστηκε καταλλήλως και ευρέως. Επομένως, δεν έχει ανάγκη της δικής μου... διαφήμισης!

Παρά ταύτα, δικαιούμαι να επαινέσω τον εκδοτικό οίκο "ΚΟΧΛΙΑΣ" που ανέλαβε την εκτύπωση του βιβλίου και την συγγραφέα κ. Έφη Γρηγοριάδου που πλούτισε την ποντιακή βιβλιογραφία με το ωραίο αυτό βιβλίο της!

Μ' ένα απλό και τυπικό "ΕΥΓΕ" εκπληρώνω το χρέος μου, το χρέος του αναγνώστη!.. Και "αμείβω" την συγγραφέα κατά πως της αξίζει!..

Υ.Γ.: Επεσήμανα κάτι και αξίζει να το δημοσιοποιήσω. Στον πίνακα των ευχαριστιών της η συγγραφέας κ. Έφη Γρηγοριάδου συμπεριέλαβε και την ΕΥΞΕΙΝΟ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ στους βοηθήσαντες την έκδοση του "ΕΔΕΣΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ ΠΟΝΤΟΥ"!

Να λοιπόν που και η Εύξεινος Λέσχη Βέροιας βοηθάει σε κάθε περίπτωση στην διάδοση της ποντιακής ιδέας! Κάτι που πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερας! Και που το κάνω με πολλή χαρά!..

"Θείον μήνυμα"

Χριστός γεννάται, αδελφοί

Χαρμόσινα ηχούν τα σήμαντρα να φέρουν το θεσπέσιο άγγελμα στα πέρατα της οικουμένης. Αφειδώλευτα σκορπά ο δημιουργός της ζωής το έλεος και την αγάπη Του.

Ευλογημένος ο ερχόμενος...

Πλήθος αγγέλων ψάλλει το ωσαννά και λαμπρό αστέρι οδηγεί τους μάγους στην ταπεινή φάτνη της Βηθλεέμ. Προσκύνημα και προσφορά στη Θεία βούληση.

Εκ της Περσίας έρχονται...

Χριστός γεννάται δοξάσατε. Ισχυροί και ανήμποροι, σημαντικοί και άσημοι, πλούσιοι και πένητες. Μαύροι, λευκοί και κίτρινοι. Όλοι παιδιά του ίδιου Θεού. Κοινή πορεία. Ομόνοια, μεγαθυμία, δικαιοσύνη.

Και επί γης ειρήνη...

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ
ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗ
ΠΡΟΣΔΟΚΙΑ ΓΙΑ ΤΟ 2005

Γεώργιος Τσαλουχίδης
Πρόεδρος της Πανελληνίας Ένωσης
Ποντίων Αξιωματικών

ΣΗΜ. "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ": Ο αγαπητός συμπατριώτης μας κ. Γεώργιος Τσαλουχίδης, κατάγεται από τη δική μας περιοχή, από το Κωστοχώρι του Δήμου Δοβρά Ν. Ημαθίας. Αποφοίτησε από το Γυμνάσιο Βέροιας και έμενε στην ίδια γειτονιά με τον γράφοντα. Αποστρατεύτηκε ευδόκιμα από την Πολεμική Αεροπορία ως ανώτατος Αξιωματικός. Το πέρασμά του από την Πολεμική Αεροπορία ήταν μια έξοχη μαρτυρία της γενναίας ποντιακής ψυχής του. Ως πρόεδρος δε της Πανελληνίας Ένωσης Ποντίων Αξιωματικών έχει ένα τεράστιο έργο πατριωτικής προσφοράς προς τους Έλληνες των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης και όχι μόνο. Συγκινητική είναι ακόμη η οικονομική συμπαράστασή του στον "Αργοναύτη". Θερμά του σφίγγουμε το χέρι.

Κοτύωρα - Ορδού

Τα Κοτύωρα ιδρύθηκαν από αποίκους της Σινώπης γύρω στο 500 π.Χ. Στην εποχή της κυριαρχίας των Περσών ήταν αυτόνομη πολιτεία. Ύστερα από την ίδρυση του Βασιλείου του Πόντου, από τη δυναστεία των Μιθριδατών, τα Κοτύωρα υποτάχθηκαν σ' αυτό. Οι Μύριοι του Ξενοφώντα παράμειναν στην πόλη 45 μέρες προτού να επιστρέψουν στην Ελλάδα. Στη Ρωμαϊκή και Βυζαντινή εποχή η πόλη είχε πέσει σε παρακμή. Την ονομασία Ορδού, που σημαίνει στρατόπεδο, την πήρε από τους Τούρκους.

Το 1914 η πόλη αριθμούσε 15.000 περίπου κατοίκους από τους οποίους οι 7.000 ήσαν Έλληνες. Οι υπόλοιποι ήσαν Τούρκοι και Αρμένιοι.

Η ελληνική κοινότητα είχε τρεις συνοικίες και τρεις ωραίες εκκλησίες, του Αγ. Γεωργίου, Υπαπαντής και του Αγ. Νικολάου. Εκκλησιαστικά, ήταν έδρα της επαρχίας Νεοκαισαρείας.

Το ελληνικό στοιχείο συντηρούσε Δημοτικό Σχολείο με 150 μαθητές, Παρθεναγωγείο με 150 μαθήτριες και ημιγυμνάσιο με 350 μαθητές.

Για την κοινωνική και πολιτιστική τους ανάπτυξη οι Έλληνες κάτοικοι της πόλης ίδρυσαν Συλλόγους: "Η Αναγέννηση" (1909-1913), η "Νέα Ζωή" (1919-1921), με φιλολογικούς, αθλητικούς και καλλιτεχνικούς ομίλους και η "Λέσχη Κοτυωριτών" (1919-1921).

Όταν άρχισε ο διωγμός των Τούρκων και τα Κοτύωρα δοκίμασαν την ίδια τραγωδία με τις άλλες ελληνικές πόλεις του Πόντου, το 1917 ο ελληνικός πληθυσμός διασκορπίστηκε στις περιφέρειες Σεβάστειας, Άγκυρας και πάνω από δυόμιση χιλιάδες στη Ρωσία. Όσοι σώθηκαν από το χαλασμό μετανάστευσαν στην Ελλάδα. Σήμερα τα Κοτύωρα είναι μια μικρή τουρκική πόλη κωμόπολη.

Επίκαιρες Επιστολές

Ο Γερμανός του Πόντου

Αγαπητέ Λαέ,

Ο Αρχιμανδρίτης Διονύσιος Ανθόπουλος μας χάρισε πριν από μέρες ένα καλογραμμένο ιστορικής αξίας ανάγνωσμα με τον τίτλο: "Γερμανός Καραβαγγέλης. -Οι αγώνες του για τη Μακεδονία". Στις 350 σελίδες του βιβλίου, φωτίζονται οι πιο σημαντικές στιγμές της Εθνικής προσφοράς του Μακεδονομάχου Δεσπότη, στη διάρκεια της οκταετίας που ποίμανε το λαό της Καστοριάς. Όμως οι πόντιοι της Αμισσού, της Πάφρας και της Αμάσειας είχαν τον δικό τους Γερμανό Καραβαγγέλη. Τον αγάπησαν και τον τίμησαν ως ήρωα για τη δράση του στη Μακεδονία. Τον λάτρεψαν και τον βάλανε στις καρδιές τους ως Μητροπολίτη Αμάσειας. Οι ποντιακές εγκυκλοπαίδειες παρουσιάζουν με λεπτομερείς περιγραφές την συμβολή του ηρωικού Δεσπότη στη διατήρηση του εθνικού φρονήματος και στην οργάνωση του αντιστασιακού αγώνα των ποντίων, όχι μόνο της δικής του περιοχής αλλά και της επαναστατημένης Χαλβίας. Οι δεινοπαθήσαντες και διασωθέντες λόγιοι της Τραπεζούντας, της Αργυρούπολης, της Σάντας, της Σινόπης στην συγγραφή της φρικτής εξόντωσης που μεθοδικά εφάρμοσαν οι Τούρκοι, μιλούν για την συμπαράσταση του Μητροπολίτη και εξυμνούν τους αγώνες του για τη

σωτηρία των διωκόμενων ποντίων. Και πρόσφατα ο συντοπίτης μας καθηγητής Κώστας Φωτιάδης, στο πολύτομο έργο του για την γενεογονία του Πόντου, αφιέρωσε εκατοντάδες σελίδες στην κυρίαρχη παρουσία του Γερμανού Καραβαγγέλη και στα ντοκουμέντα που άφησε υπό μορφή επιστολών και υπομνημάτων προς το Πατριαρχείο, προς την Κυβέρνηση της Ελλάδας και προς τις Πρεσβείες όλων των Ευρωπαϊκών χωρών.

Οι Πόντιοι τίμησαν τον Γερμανό Καραβαγγέλη. Άλλοι είναι εκείνοι που σκέπασαν με άκρα σιωπή την δράση του και την θανατική του ακόμα καταδίκη από το δικαστήριο της Αμάσειας.

Αναδημοσίευση: "ΛΑΟΣ" 21-12-04

ΣΗΜ. "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ": Ναι, αγαπητέ μας "Ε", οι Πόντιοι τίμησαν σεμνά και όπως έπρεπε και άξιζε τη μνήμη του μακαριστού Μητροπολίτη Αμάσειας, πρώην Καστορίας, Γερμανού Καραβαγγέλη.

Η εξαιρετική επίκαιρη επιστολή σας, ενημερώνει και αληθια φανερώνει. Θερμά σας σφίγγουμε το χέρι.

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Επιστολή προς την Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων κ. Άννα Μπενάκη Ψαρούδα

Αξιότιμη κυρία Πρόεδρος,

Πήραμε το βιβλίο του Κώστα Φωτιάδη "Η Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου" που μας στείλατε τιμής ένεκεν.

Η χειρονομία σας αυτή δίνει φτερά στα αδελφά σωματεία να συνεχίσουν το δύσκολο έργο της εθνικής και πολιτιστικής αυτογνωσίας.

Παρέχουμε δε τη διαβεβαίωση ότι η Εύξεινος Λέσχη Βέροιας θα το αξιοποιήσει δεόντως.

Σας ευχαριστούμε θερμά, ευχόμενοι κάθε επιτυχία, στο έργο σας.

Με εξαιρετική τιμή
Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
Γιάννης Μιχαηλίδης
Ο Γεν. Γραμματέας
Μιχάλης Γερασιμίδης

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Επιστολή

Αξιότιμη κύριε Βαλασιμίδη,

Πήραμε τα βιβλία σας "Μπούλες της Νάουσας, Ψηφίδες, Οι αδελφοί του Χριστού" και σας ευχαριστούμε θερμά. Αποτελούν λογοτεχνικό πόνημα με θαυμάσιο περιεχόμενο.

Τα έχουμε τοποθετήσει στην πιο περίοπτη θέση και θα αξιοποιηθούν δεόντως στα πλαίσια της δανειστικής βιβλιοθήκης μας.

Έχετε κάνει τον εθελοντισμό σημαία σας. Η προσφορά σας στον πολιτιστικό τομέα είναι εξαιρετικά σημαντική.

Όταν ένας Βαλασιμίδης αυτού του αναστήματος, με γόνιμη παρουσία εντός και εκτός της χώρας, στέκεται δίπλα μας σαν φίλος, σαν συνεργάτης και στηρίζει το έργο της Ευξείνου Λέσχης ποικιλοτρόπως, αυτό μας τιμά ιδιαίτερα.

Ευχόμαστε ολόψυχα να συνεχίσετε το δημιουργικό σας έργο.

Η εποχή που ζούμε χρειάζεται το παράδειγμα του κάθε Βαλασιμίδη όσο ποτέ άλλοτε.

Με ιδιαίτερη εκτίμηση
Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
Γιάννης Μιχαηλίδης
Ο Γεν. Γραμματέας
Μιχάλης Γερασιμίδης

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ Ευχές

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευξείνου Λέσχης, πριν απ' όλα με την ανατολή του νέου έτους, Σας εύχεται υγεία και κάθε επιτυχία στη ζωή. Εύχεται ακόμα να συνεχίσετε το υψηλό σας λειτούργημα με το ίδιο μεράκι, έχοντας πάντοτε και πάνω απ' όλα το καλό του τόπου.

Σας εκφράζουμε τις πλέον θερμές μας ευχαριστίες γιατί σταθήκατε στο πλευρό μας δημοσιεύοντας, όλα αυτά τα χρόνια, ανακοινώσεις και λογής - λογής κείμενα γύρω από την πολιτιστική δραστηριότητα της Λέσχης.

Δυστυχώς, στα χρόνια που ζούμε, ελάχιστα ΜΜΕ παρέχουν στους αναγνώστες ή τηλεθεατές την κατάλληλη πνευματική τροφή και την αντικειμενική πληροφόρηση.

Με εξαιρετική τιμή
Το Διοικητικό Συμβούλιο

Η ποντιακή κουζίνα

ΛΑΧΑΝΑ ΧΑΜΝΑ

Υλικά:

Λάχανα χαμνά

1 ποτήρι του κρασιού κορκότον από σιτάρι

1 καυτερή πιπεριά

λάδι ή καλό βούτυρο

1 κουταλιά φούρνικον αλεύρι

Τα χαμνά λάχανα είναι μικρά λάχανα

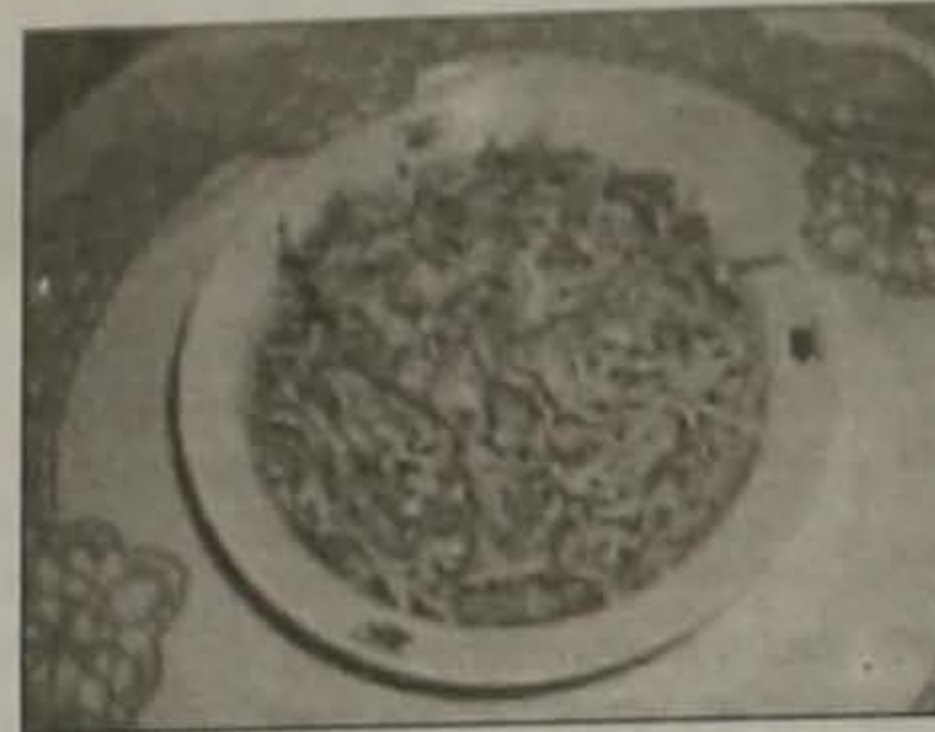
(παραπούλλια, το παραπούλιν είναι το μικρό

παιδάκι, ο δισέγγονος) που απ' έξω είναι μαύρα και μέσα η καρδιά άσπρη.

Η λέξη χαμνός βγαίνει από την αρχαία λέξη χαύνος και σημαίνει αραιός, χαλαρός, όχι πηχτός.

Το κορκότον είναι ξεφλουδισμένο και χοντροαλευρωμένο σιτάρι.

Το φούρνικον είναι το φουρνισμένο καλαμποκίσιο αλεύρι. (Τα τσουπάδια, δηλ. τη ρόκα και τον καρπό του καλαμποκιού τα έβαζαν στο φούρνο για να ξεραθούν και μετά τρίβοντας τον καρπό με τα χέρια τον έβγαζαν από την ρόκα και τον άλεθαν).

κοπανισμένο σκόρδο ή σκόρδο και ξύδι ή μόνο ξύδι.

Το τριφτόν τρίμμα είναι νησίσιμη σούπα.

Στη μη νησίσιμη σούπα χαρατζώνετε (=τσιγαρίζετε_ψιλοκομμένο ξερό κρεμμύδι και το ρίχνετε από πάνω.

Η τρίμμα ή το τρίμμα είναι το τριμμένο με νερό σε

κομματάκια αλεύρι.

Κουστάζω και κουστώ σημαίνει κάνω σβώλους από ζύμη και βγαίνει από τη λέξη το κούστιν = σβώλος ζύμης, πηλού, χιονιού.

Χαρατζώνω σημαίνει καρυκεύω τη σούπα και βγαίνει από τη λέξη το χαράτζιν = καρύκευμα σούπας που γίνεται από διάφορες αρωματικές φυτικές ουσίες, που τις θηγανίζουν με βούτυρο.

ΤΑΝΟΣΟΥΡΒ'

Υλικά:

500 γραμμάρια κορκότον

Αλάτι

1 τσαϊπότρηρο λάδι ή καλό βούτυρο

ταν

Βράζετε στην κατσαρόλα 1/2 του κιλού κορκότον ρίχνοντας και ανάλογο αλάτι, καθώς και 1 τσαϊπότρηρο λάδι ή καλό βούτυρο. Αφού βράσει καλά το κορκότον και γίνει σαν πηκτό πιλάφι, κατεβάζετε από τη φωτιά την κατσαρόλα κι όταν κρυώσει το βρασμένο κορκότον, ρίχνετε μέσα το ταν (= αποβουτυρωμένο γιαούρτι) κι έτσι γίνεται η σούπα τανουσούρβ', που τρώγεται πρῶι, μεσημέρι και βράδυ.

Το κορκότον είναι το ξεφλουδισμένο και χοντροαλεσμένο σιτάρι.

Το ναουσούρβ' βγαίνει από τις λέξεις τάνιν και σουρβά.

Το ταν ή τάνιν είναι το αποβουτυρωμένο γιαούρτι.

Η σουρβά ή σορβά είναι η σούπα από ξεφλουδισμένο και χοντροαλεσμένο σιτάρι.

Η Ρωμανία
κί' αν επέρασε
ανθεί και
φέρει κί' άλλο

Το τρίπτυχο της εθνικής επιβίωσης

Τα Μοναστήρια, η Παιδεία και η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτέλεσαν το τρίπτυχο της εθνικής επιβίωσης. Χάρη σ' αυτό το τρίπτυχο κατόρθωσε ο ελληνοισμός του Πόντου, μέσα στους μαύρους χρόνους της μακραίωνης και σκληρής δουλείας του, να διατηρήσει τις παραδόσεις, τα ήθη και έθιμά του. Άντεξε στην πίεση του κατακτητή και έδωσε νέα, ανοδική πνοή στην πολιτιστική του κληρονομιά. Μοιρολόγησε το χαμό της πατρίδα τους.

"Ν' αϊλί εμάς και βάι εμάς, πάρθεν η Ρωμανία. Ωστόσο όμως ο λαός διατήρησε το θάρρος του και την ελπίδα του.

ΠΟΝΤΙΑΚΑ ΠΕΝΘΗ

Νικόλαος Λαπαρίδης

(1920-2004)

Ένας ακούραστος και ανήσυχος άνθρωπος του πνεύματος έφυγε πρόσφατο από το μάταιο τούτο κόσμο. Μια πολύπλευρη προσωπικότητα με έργο λαμπρό, έργο φωτεινό, έργο πρωτότυπο και καινοτόμο, που το καρπωθήκαμε οι τωρινοί και θα το καρπωθούν και οι επόμενοι.

Ήταν ο ΝΙΚΟΣ ΛΑΠΑΡΙΔΗΣ, από τη Ζαβέρα της Ματσούκας του Πόντου και το Νοβοροσίσκ τη Ν. Ρωσίας, με τελευταίο σταθμό την Κοιλιάδα και την πόλη της Κοζάνης, όπου άφησε την τελευταία του πνοή.

Η ζωή του, μια λαμπερή τροχιά που διήνυσε τα 4/5 του 20ού αιώνα και μόλις ακούμπησε στον 21ο, φαντάζει μπροστά μας ως η συμβολική πορεία του ξεριζωμένου Ελληνισμού της Ανατολής, ο οποίος, με την εγκατάστασή του στην εντεύθεν του Αιγαίου Ελλάδα, έδωσε νέα πνοή στον τόπο.

Φιλόλογος, εκπαιδευτικός, με ιστορικά, λαογραφικά, γλωσσολογικά ενδιαφέροντα και μελετήματα, ο ΝΙΚΟΣ ΛΑΠΑΡΙΔΗΣ ακτινοβολούσε και εξέπεμπε στον επιστημονικό κόσμο και στην ευρύτερη κοινωνία την επιστημονική του γνώση και το ηθικό του μεγαλείο. Είχε το σπάνιο χάρισμα να συνταιριάζει, με μοναδική δεξιότητα, την επιστήμη με την αρετή, τη γνώση με την ανθρωπιά, το ερευνητικό πνεύμα με τη μεγαλοσύνη της αγάπης.

Και αν το βιολογικό μάκρος της ζωής του ΝΙΚΟΥ ΛΑΠΑΡΙΔΗ είχε το συγκεκριμένο μέγεθος (1920-2004), ωστόσο, η πνευματική και ηθική του διάσταση δεν έχουν τέλος. Αντίθετα, θα φωτίζουν εσασί και εμας και τους επόμενους. Η "Ιστορία της Ματσούκας του Πόντου", "Τα Παρχάρια της Ματσούκας", "Η Ζάβερα του Πόντου", "Το Προσκύνημα στον Πόντο", "Η Ιστορία των Μπουτσακίων του Δήμου Ελλησπόντου", "Το λεξικό των ποντιακών λέξεων προερχομένων από την αρχαία ελληνική γλώσσα", τα λαογραφικά και άλλα δημοσιεύματα που μας παρουσίαζε και μας αιφνιδίαζε πολύ συχνά, θα διαιωνίζουν τη μνήμη και θα διατρανώνουν τη φήμη του εσασί.

Από την άλλη, η γλυκειά και προσηνή ανθρώπινη καθημερινή του συμπεριφορά, το γλυκό γνώριμό του χαμόγελο, το τόσο ευχάριστο χιούμορ, που σκορπούσε στους γύρω τη χαρά και την ευθυμία, η απέρριπτη και αγνή του αγάπη, που ακτινοβολούσε στις καθημερινές του επαφές, διαμορφώνουν, για όσους τον γνώρισαν, ένα λαμπρό παράδειγμα και ένα φωτεινό κανόνα ζωής.

Αγαπημένε μας Νίκο,

Αισθάνομαι ότι η Κοιλιάδα, η ιδιαίτερη και αγαπημένη σου πατρίδα, θα νοιώθει ξεχωριστή περηφάνεια, που θα σε κρατά για πάντα στα σπλάχνα της ως πολύτιμο φυλαχτό. Όλοι εμείς, οι συγχωριανοί, οι συνάδελφοι, οι συγγενείς, οι φίλοι θα σε κρατάμε, για πάντα, στη σκέψη και στην καρδιά μας, γιατί είμαστε βαθειά σηματοδεδειμένοι από σένα.

Η αγαπημένη σου σύζυγος, τα λατρευτά σου παιδιά και τα τριπλατρευτά σου εγγόνια, θα είναι, ανάμεσά μας, η ζωντανή μαρτυρία της ιερής παρακαταθήκης που τους κληροδότησες.

ΑΙΩΝΙΑ ΣΟΥ Η ΜΝΗΜΗ!
ΣΤΑΘΗΣ ΠΕΛΑΓΙΔΗΣ
Αναπληρωτής καθηγητής ΑΠΘ

ΣΥΛΛΥΠΗΤΗΡΙΑ

Ο "Αργοναύτης" εκφράζει τα θερμά του συλλυπητήρια στους οικείους των αείμνηστων συμπατριωτών μας, από την Σφενδόνη Πιερίας, Θεανώς Πολυχρονίδου και Μαρίας Σιδηροπούλου.

Οι αείμνηστες υπήρξαν αναγνώστες του "Αργοναύτη" και είχαν μια πλούσια συμμετοχή στα ποντιακά ήθη και έθιμα.

Αιώνια η μνήμη σας αείμνηστες συμπατριωτισσές μας.

Οι απόδημοι συμπατριώτες μας

BIENNH - NOEMBRIOS 2004

Στιγμιότυπο από τη συνάντηση του κ. Ερμίδα με τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο.

Στις 13 Νοεμβρίου, σε κεντρική αίθουσα της αυστριακής πρωτεύουσας πραγματοποιήθηκε εκδήλωση του "ΞΕΝΙΤΕΑ", Συλλόγου Ποντίων και φίλων Ποντίων Βιέννης, όπου σύσσωμος η ελληνική παροικία έδωσε το μεγάλο "παρών".

Ο τέως πρόεδρος του Συλλόγου μας κ. Ερμίδης Γεώργιος στην ομιλία του είπε συντομικά και τα εξής:

"Το έτος 2004 θα περάσει με χρυσά γράμματα στην ιστορία της νεότερης Ελλάδας. Κατ' αρχάς οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην Αθήνα για όλο τον κόσμο και ιδιαίτερα για τον απανταχού ελληνοισμό ήταν το κάτι άλλο, το πιο σημαντικό γεγονός της χρονιάς.

Επίσης το ευρωπαϊκό κύπελλο ποδοσφαίρου, όπου η ελληνική εθνική ομάδα θριάμβευσε στην Πορτογαλία. Για τον ελληνοισμό της Αυστρίας το έτος 2004 θα μείνει ιστορικό.

Γιορτάσαμε τα 200 χρόνια του Εθνικού Ελληνικού Σχολείου, όπως συνθηθίζεται να λέγεται από τους σημερινούς Έλληνες.

Το αρχαιότερο ελληνικό σχολείο της διασποράς που λειτουργεί μέχρι σήμερα, χωρίς διακοπή.

Επί του γεγονότος αυτού φιλοξενήσαμε εδώ στην Βιέννη τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο. Επίσης και τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνο Στεφανόπουλο. Στη συνομιλία που είχα με τον Πατριάρχη μου είπε "και εγώ παιδί της Ξενιτιάς είμαι κ. Ερμίδα".

Νομίζω ότι δεν θα ήτο υπερβολή εάν τονίσω ότι η καρδιά της Ελλάδας στο εξωτερικό χτυπάει πιο δυνατά.

Όταν ζει κάποιος στον ελλαδικό χώρο, πολλά πράγματα είναι αυτονόητα, αλλά στο εξωτερικό εδώ αλλάζουν τα πράγματα, η κατάσταση είναι διαφορετική.

"Ο Ξενιτέας" έχει πολλούς φίλους, αλλά ιδιαίτερα είναι υπερήφανος για την "παρέα" έτσι ονόμασαν το χορευτικό τμήμα που δημιούργησαν μόνοι τους.

Είναι όλοι Αυστριακοί, ακαδημαϊκοί πολίτες, που χορεύουν όλους τους ελληνικούς και ποντιακούς χορούς παραδοσιακούς χορούς απ' όλες τις περιοχές της Ελλάδος, με παραδοσιακές στολές που έκαναν μόνοι τους.

Εμείς οι Πόντιοι της Βιέννης κάνουμε έναν άνισο αγώνα να διατηρήσουμε την ελληνοποντιακή μας ταυτότητα. Ένα έργο θα έλεγα δύσκολο όταν κανείς ζει σε μια ανθρωποθάλασσα που λέγεται Βιέννη και η ζωή έγινε σήμερα ένας πολυμέτωπος αγώνας και κινδυνεύεις να χαθείς μέσα στην πολυκοσμία και ανωνυμία.

ΥΓΕΙΑΝ και ΕΥΛΟΪΑΝ και ο ΘΕΟΝ ΜΕΤ' ΕΜΑΣ.

Με πατριωτικούς χαιρετισμούς

Ο εκ Βιέννης Ξενιτέας

Ερμίδης

ΣΗΜ. "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ": Αγαπητέ συμπατριώτη μας σας συγχαίρουμε για τον πατριωτισμό σας. Να είστε πάντα καλά. Η Παναγία Σουμελά να σας έχει υπό τη σκέψη της.

“Ξύνουν τα νύχια τους για καυγά”!

Γράφει
ο Ανδρέας ΕΛ. Ταταρίδης

**"Ο κακός χρόνος περνάει,
ο κακός γείτονας όχι!"**
(ελληνική παροιμία)

Η λογική και στο συμφέρον των όποιων γειτόνων επιβάλλει, νομίζω αποφυγή προ-στριβών και διενέξεων για σημαντικά ή ασήμαντα προβλήματα, τα οποία καλόν είναι να επιλύονται με αμοιβαίες υποχωρήσεις και βεβαίως ειρηνικά. Και τούτο, διότι η δυναμική αντιπαράθεση και η πολεμική αναμέτρηση οδηγεί σε μετέπειτα αντιπαλότητα και σε άσβεστο μίσος.

Κι αν αυτά ισχύουν σε απλούς πολίτες, το ίδιο - και περισσότερο - πρέπει να ισχύουν σε οργανωμένα κράτη.

Εν προκειμένω, μια τέτοια κατάσταση προαιώνιας αντι-

παλότητας, έχει η χώρα μας με την γείτονα Τουρκία. Μια αντιπαλότητα (κι ένα μίσος - ας μη το κρύβουμε), που χρονολογείται από το 1453, αφότου ο Μωάμεθ ο Πολιορκητής ή Κατακτητής, κατέλαβε την Πόλη και υποδούλωσε τον Ελληνισμό επί 400 χρόνια! Κι αυτή η αντιπαλότητα κι αυτό το μίσος, "αυγάτισε" με την Μικρασιατική Καταστροφή, με τον βίαιο ξεριζωμό των Ελλήνων από τις προαιώνιες εστίες τους στη Μ. Ασία και τον Πόντο. Η περιλάλητη Συνθήκη της Λωζάνης ευνόησε το νικητή, την Τουρκία και με την ανταλλαγή των πληθυσμών μείναν λίγοι Έλληνες στην Κωνσταντινούπολη και πολλοί Τούρκοι στη Δυτ. Θράκη, ενώ περιήλθαν στην Τουρκία και τα νησιά μας Ίμβρος και Τένεδος.

Η λίγη "μαγιά" των Ελλήνων που έμεινε στην Πόλη, "φύρασε" με τα τρομερά γεγονότα της 25ης Σεπτεμβρίου του 1955, όπου μια προβοκατόρικη ενέργεια των Τούρκων (εμπρησμός στο πατρικό σπίτι του Κεμάλ Αττατούρκ στην Θεσσαλονίκη), είχε ως αποτέλεσμα να φύγουν τρομοκρατημένοι οι περισσότεροι Έλληνες της Πόλης και να μείνουν κάτι λίγοι, περίπου 3.000.

Γι' αρκετές δεκαετίες επικράτησε μια φαινομενικά ήσυχη ζωή ανάμεσα στους δύο λαούς που επισφραγίστηκε και από την οπωσδήποτε αποδοτική εκστρατεία του βραβείου Ελληνο - τουρκικής φιλίας "Αμπτί Ιπεκτσι". Αλλ'

αυτή κράτησε για λίγο. Οι Τούρκοι... θυμήθηκαν ξαφνικά το Αιγίο. Δημιούργησαν με το πρόβλημα της βραχονησίδας Ίμια, ότι - δήθεν - τους ανήκε, φθάσαμε στα πρόθυρα πολεμικής σύγκρουσης και τελικά - με τη μεσολάβηση των ΗΠΑ - χάσαμε τα Ίμια κι άρχισαν οι παρενοχλήσεις των τουρκικών μαχητικών αεροπλάνων κατά μήκος και πλάτος του εναέριου χώρου μας στο Αιγαίο, που έγιναν πια καθημερινός "περίπατος" των Τούρκων στον χώρο "μας"!

Είναι πλέον προφανές ότι οι Τούρκοι στρατηγοί (αλλά και οι πολιτικοί τους που δεν πάνε πίσω) μας προκαλούν αμφισβητούμενες κυριαρχικά δικαιώματά μας στην στεριά, στη θάλασσα και στον αέρα. Ξέχωρα ότι ξεπάστρεψαν με τον τρόπο τους (παρένθεση: ο κ. Λεων. Κουμάκης στο βιβλίο του "Το Θαύμα" αφηγείται πως μεθόδευσαν οι Τούρκοι την απέλασή του από την Πόλη, επειδή - δήθεν - έβρισε την σημαία τους!) τους Έλληνες της Πόλης, της Ίμβρου και της Τενέδου.

Σε αντίθεση με μας, τους καλόψυχους και ανεκτικούς, που ΔΕΝ απελάσαμε ούτε ένα Τούρκο της Δυτ. Θράκης, όσο ανθελληνικά κι αν μας φέρεθηκε κάποτε - κάποτε.

Εν πάση περιπτώσει, εμείς σεβόμαστε πάντα τις Διεθνείς Συμβάσεις (Λωζάννης, ΝΑΤΟ, ΟΗΕ, κ.λ.π.) και ΔΕΝ πειράζουμε τους Τούρκους της Δυτ. Θράκης. Τους περιβάλλουμε με στοργή κι αγάπη και τους φροντίζουμε ισότιμα και ισόβαρα, αφού ζούνε μαζί μας.

Κι όμως οι Τούρκοι της Δυτ. Θράκης (εγώ έτσι τους λέω, αφού έτσι νοιώθουν) κάθε τόσο μας δημιουργούν προβλήματα, διότι φανατίζονται τεχνηέντως από φανατικούς ομοεθνείς των.

Επί παραδείγματι, προχθές εδημιούργησαν μια εκρηκτική κατάσταση, που πήρε διεθνείς διατάσεις, με τους ηθοποιούς του γνωστού "σίριαλ" που παίζεται στο τηλεοπτικό κανάλι "ΑΛΦΑ" με τον τίτλο "ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ" ότι, τάχατες, ημίγυμνες γυναίκες (ηθοποιοί) του εν λόγω σίριαλ μπήκαν στο τζαμί του χωριού Μύκη της Ξάνθης. "Αναψαν τα αίματα" των φανατικών μουσουλμάνων της περιοχής, ότι "μολύναμε" ιερές τέμενες τους και ξυλοκοπήσαν άγρια ηθοποιούς και τεχνικούς του κινηματογραφικού συνεργείου του "Αρχιπελάγους", απειλούντες και υβρίζοντας εν χορώ.

Βέβαια τα επεισόδια δεν πήραν μεγαλύτερη έκταση, χάρη στην παρέμβαση του τοπικού Μουφτή και του Μητροπολίτη Ξάνθης και της Αστυνομίας, αλλά έγινε η σχετική εκμετάλλευσή τους από την επίσημη Τουρκία και δημιουργήθηκαν οι σχετικές εντυπώσεις στην διεθνή κοινή γνώμη.

Εγώ, ως άτομο, πιστεύω ότι το πράγμα μυρίζει σκευωρία πρώτου μεγέθους, διότι ουδέποτε οι Έλληνες εμόλυναν ιερούς χώρους άλλων θρησκειών στην χώρα μας. Αντιθέτως, οι Τούρκοι εμόλυναν, πράγματι, ιερούς χώρους των Ελλήνων στη Μ. Ασία, στον Πόντο κ.λ.π., που τους μετέβαλαν σε σταύλους ζώων, αποθήκες, μουσεία κ.λ.π. ως έχουν διαπιστώσει κατ' επανάληψη δικοί τους που μεταβαίνουν ως εκδρομείς στις πρώην πατρίδες τους.

Γεννάται όμως το ερώτημα: αυτοί οι (όποιοι) θερμοκέφαλοι της γείτονας, που δημιουργούν τέτοια προβλήματα εκ του μη όντος για να διαταράσσουν το ήπιο κλίμα των δύο χωρών, δεν συναισθάνονται τι κακό κάνουν;

Τέλος πάντων, το βέβαιο είναι ότι πραγματική φιλία μεταξύ των δύο χωρών ΔΕΝ υπάρχει. Διότι πρυτανεύει η καχυποψία, το υποβόσκων μίσος και η έλλειψη εμπιστοσύνης. Κι έτσι, κάθε τόσο εφευρίσκουν κάποιο επεισόδιο οι επιτήδειοι της γείτονας και φανατίζουν τα πλήθη των καθ' ημών, με απώτερο σκοπό την σύγκρουση, την πολεμική αναμέτρηση. Άλλωστε και οι από αέρος και θαλάσσης παραβιάσεις των εκεί αποσκοπούν.

Ας ελπίσουμε ότι κάποιος από τους Διεθνείς Οργανισμούς θα ανακόψει την φόρα των διψώντων για ανθρωποθυσίες.

Εμείς ΟΥΔΕΠΟΤΕ και σε ΚΑΜΜΙΑ περίπτωση προκαλούμε, πολύ δε περισσότερο ΔΕΝ έχουμε κατακτητικές βλέψεις καθ' οιονδήποτε. Κι αυτό το έχουμε αποδείξει εμπράκτως κατ' επανάληψη.

ΜΟΙΡΑ ΤΡΑΓΙΚΗ

Η Ιερά Μονή Βαζελώνος

Η μονή Βαζελώνος - ένα άλλο αξιοσημάντο οχυρό της Ορθοδοξίας στον Πόντο - είχε μία πολύ πιο τραγική μοίρα από τη Μονή Σουμελά.

Στις 22 Απριλίου του 1916 παρουσιάστηκε στην πόρτα της Μονής ο Τούρκος αστυνόμος του σταθμού Καλογέρ Χανί που ήταν απέναντι από την ωραία και ξακουστή Μονή και την περιέζωσε με 20- τσανταρμάδες, 8 στρατιώτες και πλήθος Τούρκους αγρότες, της γύρω περιοχής.

Εντός 4 ωρών, είπε ο αστυνόμος στον ηγούμενο, πρέπει να ετοιμασθείτε να φύγετε για το εσωτερικό, για τα χωριά της επαρχίας Γκιουμούς Χανέ (Αργυρουπόλεως).

Ο ηγούμενος Γερβάσιος κατατρόμαξε. Ένοιωσε ότι ήρθε η τελευταία τους στιγμή. Και δεν ενδιαφερόταν μόνο για τον εαυτό του και τους μοναχούς που είχε. Στη μονή ήταν έγκλειστοι οι 650 πρόσφυγες ομογενείς των περιχώρων, 130 Τραπεζούντιοι και 29 Αρμενείς. Τι θα εγίνοντο αυτοί;

- Άλλωστε, του είπε με χαμηλό τόνο, η μονή είναι απαραβίαστη με φερμάνια του ίδιου του Σουλτάνου. Θα είναι μία παράβαση ανωτάτων εντολών αν...

Ο αστυνόμος εξοργίστηκε.

- Εγώ εκτελώ διαταγές και δεν γνωρίζω από φερμάνια. Τα φερμάνια δεν έχουν καμία αξία μπρος στα στόματα των τηλεβόλων. Σου είπα, διαβολόπαπα, ότι σε 4 ώρες πρέπει να φύγετε όλοι από δω μέσα... Τ' ακούς;

Ύστερα έστειλε δύο τζανταρμάδες να ειδοποιήσουν τα άτακτα σώματα, τους τσετέδες, της περιοχής να έλθουν να ενισχύσουν την πολιορκία της Μονής.

Θα δουν τότε πως τους βγάζουμε έξω. Οι έγκλειστοι μέσα στη Μονή Βαζελώνος περιήλθαν σε αδιέξοδο. Οι στιγμές ήταν κρίσιμες. Έπρεπε κάτι να κάνουν να σωθούν. Προτάθηκαν πολλές λύσεις, όμως μερικοί τολμηροί απεφάσισαν να ανοίξουν δρόμο μέσα από την ενισχυμένη φρουρά και να καταφύγουν στο δάσος. Πραγματικά, ήταν μία λύση απόγνωσης. Και τα μαύρα μεσάνυχτα, σαν φαντάσματα της κόλασης, πατώντας στις άκρες των ποδιών τους, σαν γάτες, έφυγαν από τη Μονή 5 μοναχοί και 300

περίπου από τους έγκλειστους και χώθηκαν στο δάσος.

Το άλλο πρωί, οι τζανταρμάδες και οι τσετέδες όρμησαν μέσα στη Μονή και με υποκόπανους, μαστιγώματα και ραβδισμούς έβγαλαν έξω τους υπόλοιπους και τους οδήγησαν έτσι χωρίς ρούχα και εφόδια, - δεν τους άφησαν τίποτα να πάρουν - στο Χαψίκιο κι ύστερα προς την Άρδασα. Η πορεία τους αυτή ήταν μαρτυρική, βασανιστική, ήταν μία πορεία εξευτελισμού και αίματος... (Αλλά θα επανέλθουμε πολύ γρήγορα για να παρακολουθήσουμε με κάθε λεπτομέρεια την πορεία όλων των εκτοπισμένων που οδηγούντο στους τόπους των μαρτυριών και του βασανιστικού θανάτου. Ένα άλλο κεφάλαιο θα είναι αφιερωμένο σ' αυτό το μεγάλο δράμα).

Μόλις άδειασε η μονή, στίφη Τούρκων στρατιωτών, τσετέδων, χωρικών και γυναικοπαίδων εισώρμησαν μέσα και άρχισαν τη λεηλασία. Όλη η κινητή περιουσία λεηλατήθηκε, τι θησαυροφυλάκιο απογυμνώθηκε εξ ολοκλήρου, το αρχαιοφυλάκιο αποτεφρώθηκε με όλα τα σπάνια και ιστορικά κειμήλια: χρυσόβουλα, κώδικες, χειρόγραφα ευαγγελίων και άλλων βιβλίων. Ο ναός πυρπολήθηκε, οι βιβλιοθήκες σκορπίστηκαν και τέλος τα πάντα καταστράφηκαν.

Η Μονή Βαζελώνος με τον πλούτο της και την εσωτερική της διάρθρωση δεν υπήρχε πλέον. Διέτρεχαν, μέσα στα σπασμένα και τα καμμένα άπληστοι και άγριοι οι Τούρκοι αναζητώντας σαν λυσασσμένοι δαίμονες κάτι που ίσως ξέχασαν.

Η ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Ένας από τους κυριότερους τομείς της ιστορίας του ελληνισμού του Πόντου, σπουδαιότετος για την απεικόνιση καθημερινών σκηνών της ζωής του, πολιτικής, κοινωνικής, θρησκευτικής, οικογενειακής κυρίως αλλά και δημόσιας με ποικίλες αποχρώσεις και εκφάνσεις είναι και η λαογραφία του, την οποία με περισσή αγάπη υπηρέτησαν και προπαντός με ευσυνειδησία ξεχωριστοί του πνεύματος εργάτες, τα κείμενα των οποίων ως τώρα παραμένουν φωτεινοί σηματοδότες, που δείχνουν το δρόμο της επιστήμης αυτής παραδειγματίζοντας τους νεωτέρους. Ανάμεσα τους πρόσωπα ονομαστά συνάμα όμως και αξιοσέβαστα για την εμπειρία και την κατάρτιση τους, όπως ο Γεώργιος Κ. Βαλαβάνης, το έργο του οποίου "Λαογραφικά Κερασούντος" εξακολουθεί να παραμένει, δυστυχώς, ανέκδοτο (1), ο Παντελής Μελανοφρύδης (2), ο Γεώργιος Ζερζελίδης (3), ο Ξενοφών Άκογλους (Ξένος Ξενίτας) το δίτομο έργο του οποίου "Λαογραφικά Κοτυώρων" (4) είναι ένα από τα ωραιότερα εγχειρίδια λαογραφίας, ο Φίλων Κτενίδης (5), ο Στάθης Αθανασιάδης (6), ο Ηλίας Τσιρκινίδης (7), ο Σίμος Λιανίδης (8) και άλλοι πολλοί, το έργο των οποίων ήλθε να καλύψει διάφορα κενά στον τομέα αυτό.

Μπορούμε να είμαστε υπερήφανοι για το έργο των ανθρώπων αυτών που βάλανε το πετραδάκι τους στο λαμπρό της Λαογραφίας οικοδόμημα και μάλιστα της-ποντιακής, το οποίο για έναν ακόμη λόγο είναι σπουδαιότετο: διότι ανατρέχει σε μια περιοχή, τον ελληνικό Πόντο, ο οποίος σήμερα δεν υφίσταται ως οντότητα εθνοτοπική, αφού οι κάτοικοι του ξεριζώθηκαν και δεν είναι καθόλου εύκολη η αποτύπωση των λαογραφικών κειμηλίων έτσι οι ασχολούμενοι με τη λαογραφία του Πόντου διασώζουν ήθη και παραδόσεις, έθιμα και παραμύθια και αινίγματα και λατρευτικά δρώμενα περασμένων εποχών, ένα έργο δυσκολότατο, αφού οι πρωτογενείς πηγές μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών (1922) σχεδόν έχουν λείψει και γι' αυτό είναι όλοι τους αξιέπαινοι και καθήκον έχουμε να εξάρουμε, να επιστημόνουμε τη συμβολή τους στη διάσωση του υλικού αυτού.

Όσο όμως κι αν αναφέρουμε τη συμβολή τους στο λαογραφικό έργο, οφείλουμε να τονίσουμε ότι όλες αυτές οι εργασίες είναι μεμονωμένες, αυτοτελείς και ανεξάρτητες, καλύπτοντας ένα και μόνο θέμα. Καμιά από τις εργασίες αυτές δεν αγκάλιασε συνολικά το όλο έργο της ποντιακής λαογραφίας. Το ηράκλειο αυτό έργο το οραματίστηκε και το έφερε σε πέρας μόνο η Έλσα Γαλανίδου, τη σπουδαία συμβολή της οποίας κανείς μας δεν μπορεί να αρνηθεί. Η Έλσα είναι η πρώτη επιστήμων, η οποία στον ελλαδικό αλλά και διεθνή χώρο συνέλαβε την ιδέα να συντάξει ένα συνθετικό έργο, που να καλύπτει όλα σχεδόν τα θέματα της ποντιακής λαογραφίας και γι' αυτό το έργο της "Ποντιακή λαογραφία" εξακολουθεί να παραμένει μοναδικό, μνημειώδες θα έλεγα, στο οποίο οφείλουν να προστρέχουν από τούδε και στο εξής όσοι θέλουν να ασχοληθούν με τη λαογραφία μας την ποντιακή.

Της Έλσας τις λαογραφικές εργασίες δειλά δειλά τις έβλεπα σε διάφορα ποντιακά περιοδικά και εφημερίδες, αν και οι εργασίες που δημοσιεύονται σε εφημερίδες δεν μου είναι συμπαθείς, γιατί τα έντυπα αυτά πρόχειρα διαβάζονται και "εν πολλοίς" χάνονται. Παρόλα ταύτα διαπίστωσα ότι με μεγάλη υπομονή ανέλυε λαογραφικά θέματα, ιδιαίτερως ασχολούμενη με τους μήνες και τις εορτές τους, τις οποίες περιέγραφε με λεπτομέρεια, όπως ακριβώς διεξάγονταν στα διάφορα μέρη του Πόντου. Έτσι με τις εργασίες της αυτές μαθαίναμε το ιστορικό κάθε εορτής με τη λατρεία των αγίων, όπως ακριβώς τους τιμούσαν οι Πόντιοι.

Πολλοί ήταν εκείνοι που αγνοούσαν ακόμη και τα ονόματα των μηνών στην ποντιακή, καθώς επίσης και τις εορτές που περιείχε κάθε μήνας, θέματα που απασχόλησαν την Έλσα, ανατρέχοντας τις ρίζες τους, στις πηγές τους και την παραπλήσια θεματολογία, ακόμη και αυτή την ετυμολογία με ανάλυση των ονομάτων των αγίων (ονοματολογία τους). Σαν τη μέλισσα που τριγυρίζει τα λουλούδια, για να σκύψει στη γύρη τους και να ρουφήξει τον πολύτιμο χυμό, απαραίτητο συστατικό για την παραγωγή του μελιού, η Έλσα με προσοχή και προπαντός διαφέρον επιστημονικό κατέγραφε οτιδήποτε σχετικό με τη ζωή και τη λατρεία των αγίων στον Πόντο, ώστε τελικά να έχουμε μια πλήρη εξιστόρηση για όλο το έτος.

Έτσι, το υλικό αυτό όλο που συγκεντρώθηκε αποτέλεσε τον κύριο κορμό του βιβλίου της "Ποντιακή Λαογραφία", που εκδόθηκε από την Επιτροπή Ποντιακών Μελετών (10) και έκτοτε αποτελεί ένα πραγματικό corpus laographicum (αν θα μπορούσε να ισχύσει ένας τέτοιος λατινικός όρος), ένα έργο κολοσιαίων διαστάσεων, γιατί καλύπτει όλες τις πτυχές των θεμάτων που περιλαμβάνει. Πρόκειται για έργο 432 σελίδων, την έκδοση του οποίου είχα την τύχη να παρακολουθώ "εκ του συστάδην", καθώς τυπωνόταν, και γνωρίζω πολύ καλά ως επιμελητής του βιβλίου τους κόπους και τους αγώνες της συγγραφέως για την άρτια εμφάνιση του και την όλη δομή του.

Η κατάταξη της ύλης γίνεται εποχιακά, αρχίζοντας με την άνοιξη και τους μήνες της με τις γιορτές τους και καταλήγοντας στο χειμώνα κατά παραπλήσιο τρόπο, αφού προηγουμένως σε κάθε μήνα προταχθεί ένα ενδιαφέρον εισαγωγικό κεφάλαιο, πολύ κατατοπιστικό. Στις αρετές του βιβλίου πρέπει να περιλάβουμε την εξαντλητική βιβλιογραφία με λεπτομερείς παραπομπές στις πηγές και τα βοηθήματα που χρησιμοποίησε, καθώς επίσης και το ευρετήριο (index), που τόσο διευκολύνει τη μελέτη του αναγνώστη. Πολύ ενδιαφέρουσες είναι και οι δύο

επιστολές του καθηγητή της Λαογραφίας στο Παν/μιο, του κ. Δημ. Λουκάτου, ο οποίος με χαρά παρακολουθούσε το έργο της και της συμπαραστεκόταν, ενθαρρύνοντας την.

Υπολείπεται τώρα να γραφεί ένα άλλο έργο σχετικό όχι μόνο με τα λατρευτικά των εορτών των αγίων έθιμα (αγιολογικό κατά βάση), αλλά με τα έθιμα που σχετίζονται με τον κύκλο της ζωής του ανθρώπου (γέννηση, γάμος, θάνατος κλπ.), έργο απαραίτητο για την πλήρη κάλυψη του θέματος της λαογραφίας του ποντιακού ελληνισμού. Η Έλσα Γαλανίδου με την ειδικότητα που απέκτησε de facto ως λαογράφος, έστω και χωρίς άλλες περγαμηνές, θα έχει τη δυνατότητα να ολοκληρώσει το έργο αυτό;

Εμείς de profundis της ευχόμαστε να έχει τις δυνάμεις εκείνες που είναι απαραίτητες (σωματικές και πνευματικές) για το έργο αυτό, ώστε πραγματικά στο χώρο της ποντιακής λαογραφίας να παραμένει μοναδική με όσα ως τώρα έχει κατορθώσει. Δίκαια της απονέμουμε τον πρόπονα έπαινο, συγχαίροντας την για όλα και δίκαια θα μπορούσε να επαναλαμβάνει για το έργο της τους στίχους του Οράτιου: "Exegi monumentum aere perennius (11), γιατί το έργο της πραγματικά είναι monumentum και μάλιστα aeternum!

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ
Φιλολογος-ιστορικός

Το πιο πάνω δημοσίευμα είναι το κείμενο της ομιλίας του κ. Ανδρεάδη στην Ένωση Ποντίων Μελισίων Αττικής στις 14-4-2003, σε τιμητική εκδήλωση για την Έλσα Γαλανίδου - Μπαλφούσα.

ΣΗΜ. "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ": Ευχαριστούμε θερμά τον αγαπητό μας συνεργάτη κ. Γιώργο Χ. Χιονιδή, που σκέφτεται τον "Αργοναύτη".

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η Εύξεινος Λέσχη Βέροιας καλεί τα μέλη και τους φίλους της στον ετήσιο χορό της, την Παρασκευή 4 Φεβρουαρίου 2005 στις 8 το βράδυ στο Κέντρο "Σείριος" στο Μακροχώρι.

Ποντιακό πρόγραμμα:

Κώστας Καραπαναγιωτίδης - τραγούδι
Χρήστος Σιαπανίδης - λύρα - τραγούδι
Αντώνης Καλατής - λύρα - βιολί - τραγούδι
Μπάμπης Μακρίδης - κλαρίνο - λύρα - τραγούδι

Λαϊκό πρόγραμμα: (τραγουδούν)

Γιώργος Καραπαναγιωτίδης
Γιάννης Κώτελης
Άννα Φωτιάδου
Φιλική συμμετοχή
Αλέξης Παρχαρίδης - τραγούδι
Παναγιώτης Κογκαλίδης - λύρα
Μπάμπης Ιορδανίδης - τραγούδι
Ανδρέας Κουγιουμτζίδης - λύρα

ΛΑΛΕΜΑΝ

Τέσσερα τη Κουντούρ από βραδύς, ελάτ όλ' και ας πάμε.

απέσ' σο Κέντρον "ΣΕΙΡΙΟΣ" τρανόν χορόν να ευτάμε.

Επάρτεν φίλ'ς και συενούς, φορέστεν και αναλάξτεν,

η ώρα οχτώ όντας σουμών' τα τραπέζια πιάστεν.

Το κέντρον να ευρήκετε, θα πάτε όλεν την στράταν

θα εβγαίνετε ας σο Μακροχώρ' και εν σο ζεβρέν την άκραν.

Τιμή πρόσκλησης 10 ευρώ. Οι προσκλήσεις διατίθενται από τα μέλη της Διοίκησης και από το κατάστημα ΚΡΙΑΡΑΣ στην Πλατεία Ωρολογίου και από το πρακτορείο ΑΝΔΡΕΑΔΗ Αγίου Δημητρίου απέναντι από το Δημαρχείο. Τηλ. Γραφείου Λέσχης 23310 28356, 23310 72060 από 11 το πρωί μέχρι 2 το μεσημέρι.

ΒΕΡΜΙΟ - ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ

Ο διαχρονικός θεματοφύλακας
του ποντιακού ελληνισμού

Η ιστορία και τα πανίερα κειμήλια του Ξανκουσιού μοναστηριού

Στα βόρεια, ψηλά στη δοξασμένη Μακεδονία μας, στον ευλογημένο Νομό Ημαθίας, 18 χλμ. νοτιοδυτικά από τη Βέροια, κοντά στο χωριό Καστανιά σε υψόμετρο 1.300 μ. στα υψώματα του Βερμίου, δεσπόζει το προσκύνημα της Παναγίας Σουμελά.

Της Ελένης Δάκη - Καλαμάρα
Φιλολόγου

Το μοναστήρι είναι αφιερωμένο στην Παναγία μας, που ήταν για 16 αιώνες στον Πόντο σηματοφόρος και θεματοφύλακας του ελληνισμού.

Μετά το χωριό Καστανιά ανηφορίζουμε ένα φιδίσιο δρόμο και φτάνουμε στην πλατεία. Κατεβαίνουμε και βλέπουμε μπροστά μας δύο ναούς, έναν πολύ μεγάλο που κτίστηκε το 1980 και τον πρώτο ναό, το μικρό που κτίστηκε το 1952 μ.Χ.

Μπαίνω στον πρώτο ναό, το μεγάλο, όπου τώρα βρίσκεται η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας φερμένη από την ανατολή από τον Πόντο.

Αυτή είναι ξύλινη. Στο επάνω μέρος έχει ανάγλυφο σταυρό και ανάγλυφα λουλούδια. Στο μέσο της εικόνας είναι η Παναγία με φωτοστέφανο, ενώ δύο αγγελούδια της κρατάνε το στέμμα.

Πάνω έχει επιγραφή: "Μήτηρ Θεού η Σουμελιώτισσα" και κάτω στην εικόνα είναι μια επιγραφή με τα ονόματα των δωρητών ηγεμόνων της Μολδοβλαχίας τους 18ου αιώνα.

Δεξιά και αριστερά έχουμε ανάγλυφες παραστάσεις με τους προφήτη Δαβίδ, Μωϋσή, Ησαΐα και Ααρών!

Η Παναγία φοράει "πουκάμισο" ασπρόχρυσο ανάγλυφο. Κάτω από την αγία εικόνα είναι το χειρόγραφο Ευαγγέλιο (644 μ.Χ.) από μεμβράνη του Οσίου Χριστόφορου και ο βαρύτιμος σταυρός με Τιμίο Ξύλο, δώρο για την Παναγία από τον Μανουήλ Β' Κομνηνό για να την ευχαριστήσει που τον έσωσε από ναυάγιο και τον βοήθησε να νικήσει τους εχθρούς.

Το πρόσωπο της Παναγίας δεν φαίνεται, γιατί είναι καμένο και έτσι δεν διακρίνεται η έκφρασή της, είναι χαρούμενη εδώ στο Βέρμιο ή λυπημένη, γιατί αναπολεί τη χαμένη της πατρίδα, τον Πόντο;

Πηγαίνουμε να προσκυνήσουμε και το μικρό ναό που έγινε ο πρώτος θρόνος της βασίλισσας. Τα εγκαίνιά του έγιναν με μεγαλοπρέπεια και ανείπωτη χαρά από τους Έλληνες Ποντίους αλλά και άλλους πολλούς Έλληνες την ημέρα της γιορτής Της, στις 15 Αυγούστου 1952.

Αυτήν την ημέρα εκπληρώθηκε το

όνειρο του γιατρού Φίλωνα Κτενίδη, ο οποίος πρώτος αυτός ως διευθυντής της Ποντιακής Εστίας έκανε διάλεξη με θέμα "Ιστορία και θρύλος της Παναγίας Σουμελά" που είχε μεγάλη απήχηση σε ολόκληρο τον ελληνισμό και έδωσε φτερά στους Έλληνες από τον Πόντο για να πραγματοποιήσουν το σκοπό τους: να ιδρύσουν ένα προσκύνημα για την Παναγία που είχε παλιννοστήσει και βρισκόταν προσφυγοπούλα χωρίς θρόνο σε μια γωνιά του Βυζαντινού Μουσείου στην Αθήνα.

Οι Τούρκοι μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453) και μετά την Άλωση της Τραπεζούντας (1461) άλλες εκκλησίες τις μετέτρεψαν σε τζαμιά, την Παναγία όμως τη Σουμελά δεν την πείραξαν.

Στο μικρό αυτό ναό υπάρχουν ιερά λείψανα του Ευγενίου του Τραπεζούντιου, του Γρηγορίου Επισκόπου Ντοκαισσαρείας, του Κανιδίου μάρτυρος και άλλου αγίου.

Επίσης, βρίσκονται και τα οστά του Αλεξίου Α' του Κομνηνού, του αυτοκράτορα της Τραπεζούντας.

Στο χώρο του προσκυνήματος υπάρχει ακόμη ένα μικρό μουσείο με θαυμάσια εκκλησιαστικά κειμήλια

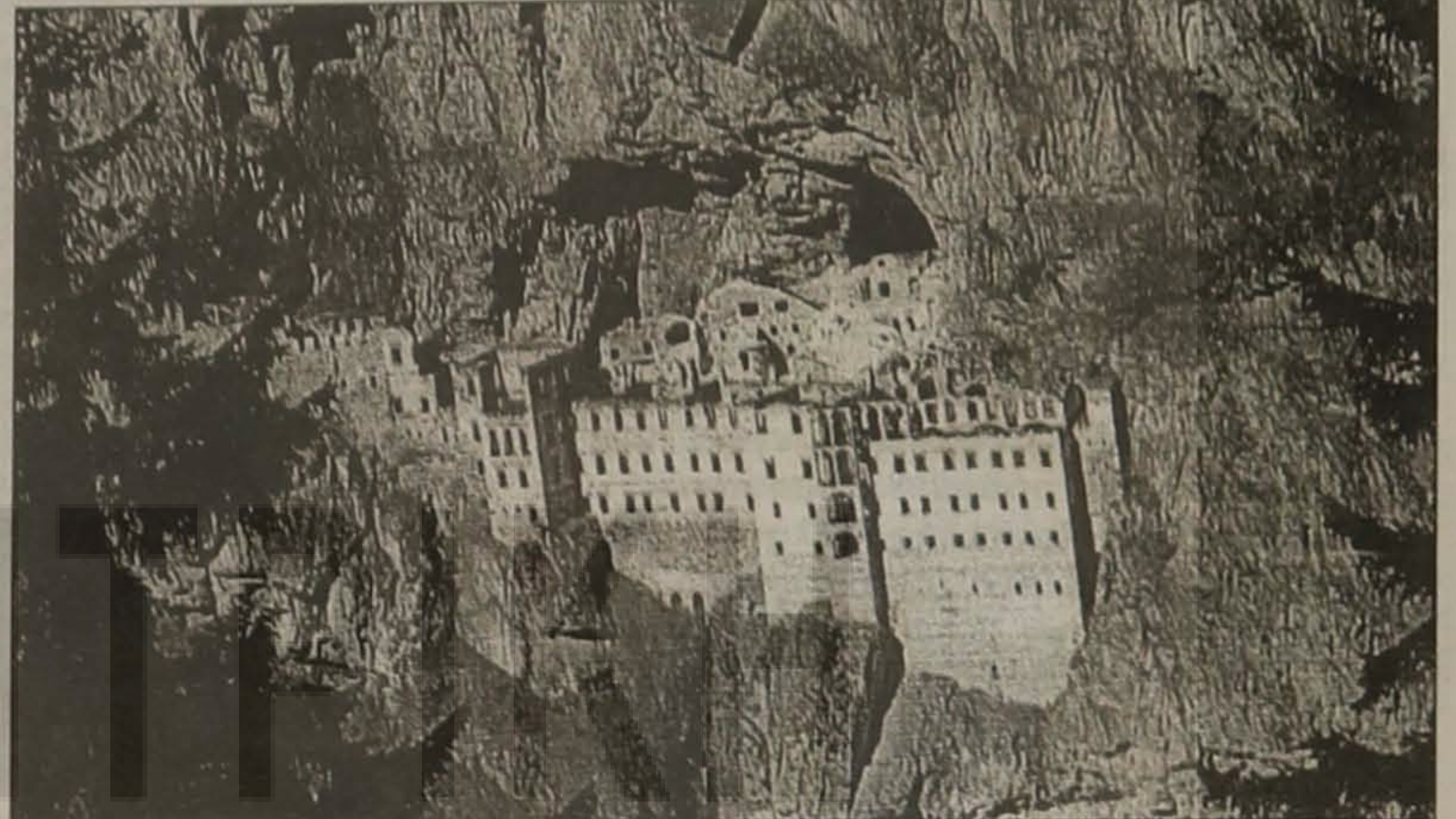
φερμένα από τον Πόντο, εικόνες, άμφια, σταυρούς αγιάσματος και πολλές παλιές φωτογραφίες.

Φεύγοντας, βλέπουμε το Αγίασμα. Πάνω από την κρήνη του Αγιάσματος υπάρχει Πέτρα με Σταυρό και με επιγραφή, η οποία λέει ότι έχει εντειχιστεί το 1957 αλλά είναι φερμένη από το Αγίασμα του Σηπλαιίου στη Μονή πάνω στο όρος Μελά.

Η ιστορία της Παναγίας Σουμελά (η Παναγία εις του Μελά) = Σουμελά) είναι μεγάλη και πονεμένη.

Οι γνώσεις μας για την ιστορία της και το Μοναστήρι της στον Πόντο σπριζονται σε αληθινή ιστορία, γραμμένη από τον περίφημο γραμματικό Νεόφυτο Καυσοκαλυβίτη κατά παραγγελία του σοφού και διάσημου αρχιμανδρίτη της μονής Παρθένιου Μεταξόπουλου (έκδοση Λειψία 1775).

Το 380 μ.Χ. στην Αθήνα εμφανίστηκε η Παναγία σε όνειρο ή σε όραμα σε ένα μοναχό στο Βασίλειο και του είπε: Πάρε μαζί τον ανιψιό σου Σωτήριχο, αλλάξε και οι 2 τα ονόματά σας, εγκαταλείψτε τα πάντα και να υπακούσετε στις υποδείξεις μου.

Την άλλη μέρα αυτοί, ονομαζόμενοι Βαρνάβας και Σωφρόνιος, έφτασαν στη Θήβα, για να προσκυνήσουν την Παναγία την Αθηναία. Καθώς αυτοί ήταν γονατιστοί και προσευχόντουσαν, είδαν την Παναγία ψηλά να "μετεωροπορεί", να αιωρείται και να φεύγει για την Ανατολή. Την άκουσα, όμως, από το θρόνο Της, να τους λέει: Ακολουθήσατέ με αδιατάκτως και αφώβως προς Ανατολάς. Ιδού εγώ τέκνα προπορεύομαι εις το όπερ εξελεξάμην όρος του Μελά μεθ' υμών ούσα".

Αυτοί ξεκίνησαν το ταξίδι και έφτασαν στην Τραπεζούντα, μεγάλη σπουδαία πόλη στα Νότια του Εύξεινου, με πολλές χιλιάδες Έλληνες. Από την Τραπεζούντα ξεκίνησαν με πίστη, που τους έδινε φτερά στα πόδια, και έφτασαν σε ένα χωριό "Σκουπιδή".

Ο χωρικός που τους φιλοξένησε και τους έκανε τραπέζι με ψάρια τους είπε: Αυτά ψαρεύτηκαν στον Πυλίτη ποταμό, κάτω από το όρος Μελά.

Χαμογέλασαν. Αυτό το όρος έψαχναν με αγωνία.

Φτάσανε σε ένα βουνό απάτητο, με παρθένο δάσος. Ένα θαύμα, ένα έλατο χαμήλωσε, έγινε σκάλα κι ανέβηκαν αυτοί στην κορυφή. Και ω του θαύματος: Μέσα σε μια σπηλιά, ακτινοβολούσα πάνω σε μία εσοχή ενός βράχου, ήταν η Παναγία που έφυγε από τη Θήβα.

Με θαύμα κάτω από το βράχο έτρεξε αγίασμα, νερό για τους μοναχούς αλλά και αγίασμα για όλους.

Από αυτή τη μέρα άρχισε την οικοδόμηση της κι έγινε μεγάλο μοναστήρι με το ναό της Παναγίας, με ξενώνες, με άλλα κτίρια, και ήταν το καμάρι των Ποντίων, το μεγάλο προσκύνημα Ελλήνων αλλά και αλλοθρήσκων.

Οι Τούρκοι, όμως, μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453) και μετά την άλωση της Τραπεζούντας (1461), άλλες εκκλησίες τις μετέτρεψαν σε τζαμιά, την Παναγία όμως τη Σουμελά δεν την πείραξαν.

Μετά την καταστροφή της Σμύρνης οι Τούρκοι σαν λαίλαπα φτάνουν και στο μοναστήρι στο όρος Μελά και το πυρπολούν.

Ευτυχώς, οι καλόγεροι πριν φύγουν έκρυψαν τα τιμαλφή σε κρύπτες, αλλά το πιο σπουδαίο, την Ιερή Αγία Εικόνα με τον Τιμίο Σταυρό και το Ιερό Ευαγγέλιο, τα έθαψαν στην Αγία Βαρβάρα, σε ένα εκκλησάκι κοντά, μέσα στη γη.

Το 1931 ο αείμνηστος Ελευθ. Βενιζέλος ευρισκόμενος για προσκύνημα στα Καλάβρυτα μαθαίνει για την τύχη της εικόνας. Την άλλη χρονιά, όταν συναντήθηκε με τον πρωθυπουργό της Τουρκίας Ισμέτ Ινονού, του ζήτησε τη βοήθειά του για την εύρεση και παλιννόστηση της Παναγίας. Αυτός βοήθησε και η Παναγία ξαναγύρισε στην Ελλάδα, στον Πειραιά, στις 11 Νοεμβρίου 1931.

Για 20 χρόνια περίπου ακόμα ταλαιπωρείται περιφρονημένη και βρίσκεται για λίγο στις αποθήκες του Ταμείου Ανταλλάξιμων και στο Βυζαντινό Μουσείο.

Η αγωνία των Ποντίων με οδηγό τους το Φίλωνα Κτενίδη άρχισε. Θέλανε να φιάξουν προσκύνημα για την Παναγία που τους παρηγορούσε στην προσφυγιά τους.

Ο τόπος βρέθηκε στα υψώματα του Βερμίου που θύμιζε κάπως το όρος Μελά στον Πόντο.

12 Αυγούστου 1951. Το ταξίδι της βασίλισσας από το Βυζαντινό Μουσείο για το θρόνο Της άρχισε.

Αθήνα. Θεσσαλονίκη (Ναός Αχειροποιήτου), Βέροιας (Πλατεία Δικαστηρίων). Ναός Μεταμόρφωσης Καστανιάς - υψώματα Βερμίου.

15 Αυγούστου 1951 η θεμελίωση.

15 Αυγούστου 1952 Εγκαίνια του Ναού Της

Οι θυσίες, οι κόποι, τα όνειρα, η επιμονή, οι προσευχές αναπερώνονται και δικαιώνονται και η Παναγία Σουμελά από ψηλά χαίρεται κι όταν ακούστηκε βροντερή η φωνή του μητροπολίτου Σερρών:

"Άρατε Πύλας" μέσα στις κορυφογραμμές του Βερμίου, το παλάτι άνοιξε, το βασίλειο άνοιξε, ο ναός της Παναγίας Σουμελά άνοιξε και μας περιμένει.